

รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ An Excellent Primary Education School Network Consortium Administration Model in Chiang Mai Province

ยงยุทธ ยะบุญธง*

Yongyouth Yaboonthong

ชูชีพ พุทฺธประเสริฐ**

Choocheep Puthtaprasert

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2. ศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดเชียงใหม่ 3. ตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 80 ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ และการเรียงลำดับ ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดเชียงใหม่ แหล่งข้อมูลคือ เครือข่ายสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ที่ประสบผลสำเร็จ หรือ มีการบริหารภาคีเครือข่ายฯ ที่ดี ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ที่มีเครือข่ายสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จและ 2) คณะกรรมการของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม 2) การจัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 3) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัยและการสังเคราะห์ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศ แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพการบริหารใน 4 องค์ประกอบเรียงลำดับตามค่าร้อยละเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ ลำดับแรก คือลักษณะของครูและบุคลากรในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ลำดับที่สอง คือ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ลำดับที่สาม คือ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ด้านที่มีค่าร้อยละเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ลักษณะของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในส่วนของรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ มี 5 ส่วน ประกอบด้วย

*ประจำสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**ประจำสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1) องค์ประกอบของรูปแบบฯ 2) แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3) รายละเอียดขององค์ประกอบ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ และ5) ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ สำหรับผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ พบว่าความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของรูปแบบฯ ทุกองค์ประกอบและโดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนลักษณะแวดล้อมภายในองค์การ ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่ อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ทุกองค์ประกอบและโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นการปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ / การบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา

ABSTRACT

This research was aimed at 1. Reviewing current situation and Problems facing the administration of school network consortium in Chiang Mai Province 2.Examining the successful administration model of such a consortium at the primary education level in Chiang Mai Province and 3. Verifying the administration model considered excellent or outstanding. It adopted the 3-stage mixed research methods, namely, stage 1: Review of current situations and problems; Stage 2 : Examination of successful administration model; and Stage 3: Verification of the excellent or outstanding administration model. Stage 1: relied on quantitative research methodologies. The research population comprised 80 consortia of all school networks in Chiang Mai Province's 6 educational service areas. Consortium personnel were asked to respond to the prepared questionnaire and the following collected data analyzed using frequency, percentage and ordering. Stage 2: was intended to 1) analytically examine the successful administration model and 2) prepare and draft of the Excellent or outstanding administration model. This stage relied on the qualitative research approach. Sources of data and information were successful or good school networks with informants being 1) educational administrators or those, related of educational service area offices having successful school networks and 2) Members of school network consortia who passed the consideration criteria. They were asked to respond to the set questionnaire followed by an expert's seminar. Then, the researchers analyzed collected data and information using analytical induction and synthesizing methods. State 3: dealt with 1) the verification of the Excellent or outstanding administration model's appropriateness, feasibility and utility based on experts' opinions and 2) the improvement and presentation of the excellent/outstanding administration model. Altogether, 15 purposively sampled experts served as data/information sources. The research instrument was the form designed to verify the model's appropriateness, feasibility and utility. Data analysis was completed using average and standard deviation. Findings were as follows: As regards the 4 components constituting current administrative situation/conditions the one found to enjoy the highest average was that covering

characteristics of teachers and personnel in consortium offices/centers (rated highest/very good) followed by those covering administrative policies and practices (rated high/good); environmental factors (rated also high/good); and characteristics of the consortia themselves (rated high/good but with the lowest average). As for as the excellent administration model was concerned, there were 5 parts, namely, 1) model components 2) illustration showing component relationships 3) component details 4) success conditions and 5) recommendations. Ensuing verification of the model found that its feasibility, every component and as a whole, was at high level, its appropriateness was also at a high level, its internal environment, leadership and decision making, organizational adaptation and new initiatives, were at a very good level, and its utility was at the highest level except organizational adaptation and new initiatives which were at the high level.

Keywords : Model / School Network Consortium Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของการบริหารในรูปแบบการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมถือเป็นหลักสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ ได้ถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 87 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจและตรวจสอบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองทุกด้าน ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553) ในด้านการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษารวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับต่างๆตามแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาแบบเครือข่ายมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) จึงมีนโยบายจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการประถมศึกษาและศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้นและศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 4) กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนปลายและศูนย์พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย/ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแกนนำด้านความก้าวหน้าในการพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ และเป็นแกนกลางในการระดมพลังวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดตัวชี้วัดความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย คือ 1) มีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน 2) มีระบบบริหารจัดการที่ดี 3) มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 4) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5) มีการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง 6) มีนวัตกรรมที่เกิดจากการทำงานเครือข่าย 7) มีการสรุปบทเรียนร่วมกันเพื่อจัดทำแผนปีต่อไป นอกจากนั้นยังต้องทำงานร่วมกันกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในลักษณะของเครือข่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความร่วมมือ

การสร้างพลังเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory) เป็นเครื่องมือที่ปัจจุบันหลายสถานศึกษามีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ เนื่องจากกระบวนการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็น

เป้าหมายหลักของการพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องสร้างระบบการดำเนินงานทางการศึกษา ร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบร่วมกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นให้โรงเรียนจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพและส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต่างตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายโรงเรียนขึ้นจึงได้ จัดทำเป็นระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน หรือกลุ่มเครือข่ายการบริหารสถานศึกษา หรือเรียกชื่ออื่นๆ ขึ้นโดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารและจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับประกาศสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มียุทธศาสตร์ด้านพัฒนาการบริการวิชาการและ การให้บริการบนฐานความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคเหนือ และโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ การศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย จากการศึกษาการสร้างพลังเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้ดำเนินการมาเป็น ระยะเวลาหนึ่งแล้ว คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาว่ามี อะไรบ้าง ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาใด ที่มีการบริหารประสบผลสำเร็จ และศึกษารูปแบบการบริหารภาคี เครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศ ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ภาคี เครือข่ายสถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศใน จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรคือ เครือข่ายสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 80 เครือข่าย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบปัจจัยการบริหารซึ่งเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลขององค์การ ของสตีเยอร์ส (Steers, 1997) ดังนี้ 1) ลักษณะขององค์การ ประกอบด้วย 1.1) โครงสร้างขององค์การ 1.2) บทบาทของ เทคโนโลยี 2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 2.1) ลักษณะแวดล้อมภายนอกองค์การ 2.2) ลักษณะ แวดล้อมภายในองค์การ 3) ลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย 3.1) ความผูกพันต่อองค์การ 3.2) การปฏิบัติงาน 4) นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย 4.1) การกำหนดเป้าหมาย 4.2) การจัดหาและการใช้ ทรัพยากร 4.3) สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 4.4) กระบวนการติดต่อสื่อสาร 4.5) ภาวะผู้นำและการ ตัดสินใจ 4.6) การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่

ขอบเขตด้านระยะเวลาตั้งแต่เดือน มีนาคม 2556-กันยายน 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed methods) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2545) แบ่ง

วิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ สิ่งที่มีงศึกษา คือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรคือภาคีเครือข่ายสถานศึกษา จำนวน 80 เครือข่ายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 เขตพื้นที่การศึกษา

1.2 กลุ่มตัวอย่างคือ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มประชากร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970; อ้างใน สิทธิ ธีรธรรม) ที่ความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้ 66 เครือข่าย คำนวณเทียบบัญญัติไตรยางศ์ในแต่ละกลุ่มประชากร เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างแล้วสุ่มแต่ละกลุ่มย่อย โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ผู้ให้ข้อมูลคือ คณะกรรมการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา จำนวน 66 เครือข่ายๆ ละ 3 คน ได้แก่ 1) ประธานคณะกรรมการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา 2) กรรมการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา 1 คน และ 3) กรรมการและเลขานุการภาคีเครือข่ายสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 198 คน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากสาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอความร่วมมือไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งแนบซองขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายในระยะเวลาที่กำหนด และได้รับกลับคืนมา ที่มีความสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ผลได้ทั้งสิ้น 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.28

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

5. เกณฑ์การแปลผล ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลสภาพการบริหารศูนย์เครือข่ายสถานศึกษา ดังนี้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง มีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับ มากที่สุด/ดีมาก ร้อยละ 60-79 หมายถึง มีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับ มาก/ดี ร้อยละ 40-59 หมายถึงมีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 20-39 หมายถึง มีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับ น้อย/ต่ำ น้อยกว่าร้อยละ 20 หมายถึง มีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับ น้อยที่สุด/ควรปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ในจังหวัดเชียงใหม่ สิ่งที่มีงศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดเชียงใหม่ และ2) เพื่อร่างรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

1. แหล่งข้อมูล คือ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1-6 ที่ประสบผลสำเร็จ หรือ มีการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ดี โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ 1) สถานศึกษาในภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.) ร้อยละ 80 ขึ้นไป หรือ

2) เป็นภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลจากการดำเนิน กิจกรรม/งาน/ โครงการ หรือ มีนวัตกรรมของ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา และได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือ หน่วยงานทางการศึกษา หรือ3)ได้รับการพิจารณาเสนอหรือเห็นชอบว่าเป็น ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ ประสบผลสำเร็จ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด

ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ ภาคีเครือข่าย สถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีภาคีเครือข่ายสถานศึกษาประสบ ผลสำเร็จ และ 2) ประธานหรือคณะกรรมการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา จำนวน 6 ศูนย์ฯ

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

3. วิธีดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1-6 พิจารณาคัดเลือกภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ โดยใช้เกณฑ์ การพิจารณาที่กำหนดไว้จำนวน 6 แห่ง ทำหนังสือราชการส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1-6 พร้อมแบบเสนอชื่อภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ทางไปรษณีย์ และขอความ อนุเคราะห์ส่งกลับมาทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ประสานงานทางโทรศัพท์และส่งหนังสือราชการเรียน เชิญประธานหรือคณะกรรมการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าร่วม สัมมนาและจัดสัมมนาขึ้น หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดย การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการสังเคราะห์ (Synthesis)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

สิ่งที่มุ่งศึกษาเพื่อ 1) ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ 2) ปรับปรุงและนำเสนอ รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการ ตรวจสอบอิงผู้เชี่ยวชาญแล้ว

1. แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คนโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มี เกณฑ์การเลือก ดังนี้1) อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ รองศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน 2) ผู้อำนวยการหรืออดีตผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระดับเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และ 3) ประธานศูนย์เครือข่าย สถานศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานเบื้องต้นเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์ พร้อมทั้งจัดทำหนังสือราชการและรายงานผลการวิจัยอย่างย่อ ถึงผู้เชี่ยวชาญ พร้อมแนบ 1) ร่างรูปแบบ การบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่และ 2) แบบตรวจสอบ รูปแบบฯ 3) ของจดหมายตอบกลับ โดยส่งทางไปรษณีย์ หรือส่งด้วยตนเองแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ได้รับกลับคืนมา ครบ 100% หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. เกณฑ์การแปลผล การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 23-24)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับจากค่าร้อยละเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ลำดับแรก คือ ลักษณะของครูและบุคลากรในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก ลำดับที่สอง คือ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก/ดี ลำดับที่สาม คือ ลักษณะของสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก/ดี ด้านที่มีค่าร้อยละเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ลักษณะของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก/ดี

องค์ประกอบที่ 1 ลักษณะของภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ดี องค์ประกอบย่อย 1.1 ด้านโครงสร้างของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญ คือ การตั้งศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาไม่มีกฎหมายรองรับตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติงานมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทาระเบียบว่าด้วยการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายที่ชัดเจน และมีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ด้านบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามี สภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาที่สำคัญ คือ มีเครื่องมือ อุปกรณ์การสื่อสาร และบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้าน ICT ไม่เพียงพอ มีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้าน ICT แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะของสภาพแวดล้อมมีสภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ดี องค์ประกอบย่อย 2.1 ด้านลักษณะแวดล้อมภายนอกศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญ คือ สถานศึกษาในภาคีเครือข่ายฯ กระจายกันอยู่หลายตำบล มีทั้งที่อยู่ในพื้นที่ราบและบนพื้นที่สูง มีความยากลำบากในการเดินทางโดยเฉพาะในฤดูฝน ทำให้การสื่อสารและการทำกิจกรรมร่วมกันทำได้ยาก มีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ศูนย์ฯ ควรพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลาย องค์ประกอบย่อย 2.1 ด้านลักษณะแวดล้อมภายในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญ คือ สถานศึกษาบางแห่งภายในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาขาดความพร้อมเกือบทุกด้าน ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ทำให้เป็นปัญหาต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีแนวทางแก้ไขปัญหาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพิจารณาหาแนวทางสนับสนุน งบประมาณ และบุคลากรทางการศึกษา แก่สถานศึกษาทุกแห่งที่ขาดแคลนนอกเหนือจากที่ได้รับตามปกติ

องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะของครูและบุคลากรในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก องค์ประกอบย่อย 3.1 ความผูกพันที่มีต่อศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3.1.1 ความผูกพันที่มีต่อศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาของครูและบุคลากรในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา โดยใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จของงานมีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมากและ 3.1.2 ความผูกพันที่มีต่อศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา โดยตระหนักถึงอนาคตของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก มีปัญหาที่สำคัญ คือ ความผูกพันต่อศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาภายในศูนย์ฯ มีค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีการจัดกิจกรรมร่วมกันค่อนข้างน้อย การทำงานมีลักษณะเป็นแบบต่างคนต่างทำในสถานศึกษาของ

ตนเอง นอกจากนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งยังอยู่ห่างกัน เป็นต้น แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรกำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา เดือนละ 1 ครั้ง และมีแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมองค์ประกอบย่อย 3.2 การปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก มีปัญหาที่สำคัญคือ ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีการปฏิบัติงานตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดเท่านั้น และครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เห็นความสำคัญในการร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ เนื่องจากมีการะงานหลัก คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนและภาระงานอื่นๆ มาก แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาควรจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานศูนย์ฯ หรือรับสมัครจากครูที่สนใจและมีคุณสมบัติเหมาะสมมาทำงาน

องค์ประกอบที่ 4 นโยบายการบริหารและการปฏิบัติของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ต้ององค์ประกอบย่อย 4.1 การกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญคือ มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานให้สูงหรือให้ดีขึ้น แต่งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดมีไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ สร้างความรู้ความเข้าใจในเป้าหมาย ประโยชน์ความสำคัญและความจำเป็นของเครือข่ายสถานศึกษาแก่ครูและบุคลากรภายในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาให้ชัดเจนตรงกัน และจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดทำแนวทางการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม องค์ประกอบย่อย 4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากรของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญคือ ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและไม่สามารถระดมทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอ จึงต้องใช้งบประมาณจากสถานศึกษาภายในศูนย์ฯ ร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรระดมทรัพยากรโดยเฉพาะงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ ภายนอกศูนย์ฯ องค์ประกอบย่อย 4.3 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 4.3.1 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (ด้านกายภาพ) ของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางและ 4.3.2 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน (ด้านสังคมและด้านจิตใจ) ของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญคือ สภาพภูมิศาสตร์และสภาพอากาศ ส่งผลต่อความยากลำบากในการเดินทางและที่ตั้งของศูนย์ฯ เปลี่ยนไปตามสถานศึกษาของประธานฯ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างความตระหนักให้เกิดเป็นทีมงานเดียวกันและจัดทำปฏิทินการทำงานร่วมกันองค์ประกอบย่อย 4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสารในศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก/ดี มีปัญหาที่สำคัญ คือ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความเคลื่อนไหวของศูนย์ฯ ต่อผู้เกี่ยวข้องน้อยมากแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ใช้การติดต่อสื่อสารหลากหลายช่องทางใช้ระบบ Social Network เช่น ทาง Facebook และประสานงานอย่างต่อเนื่องทั่วถึง องค์ประกอบย่อย 4.5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก มีปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจไม่มีความมั่นใจ ทำให้ตัดสินใจล่าช้า เนื่องจากอุปสรรคในการจัดประชุมที่ยุ่งยากลำบากในเรื่องการเดินทางและการสื่อสาร แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และเมื่อมีความจำเป็นตัดสินใจเร่งด่วนควรใช้ ICT เข้ามาช่วย องค์ประกอบย่อย 4.6 การปรับตัวและการริเริ่มสิ่งใหม่ของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด/ดีมาก มีปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดความชัดเจนในเรื่องนโยบายและการปฏิบัติงาน ทำให้การขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายสถานศึกษาล่าช้าออกไปขาดประสิทธิภาพและปัญหาของแต่ละสถานศึกษาในภาคีเครือข่ายสถานศึกษาไม่เหมือนกันทำให้การริเริ่มสิ่งใหม่มีน้อย แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการจัดสรรบุคลากรและทรัพยากร

ในการบริหารงาน ให้เหมาะสมเพียงพอกับงาน และควรมีการสำรวจปัญหา วางแผน ดำเนินการ และแก้ไขปรับปรุง อย่างมีส่วนร่วม

2. สรุปผลการศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จในจังหวัดเชียงใหม่

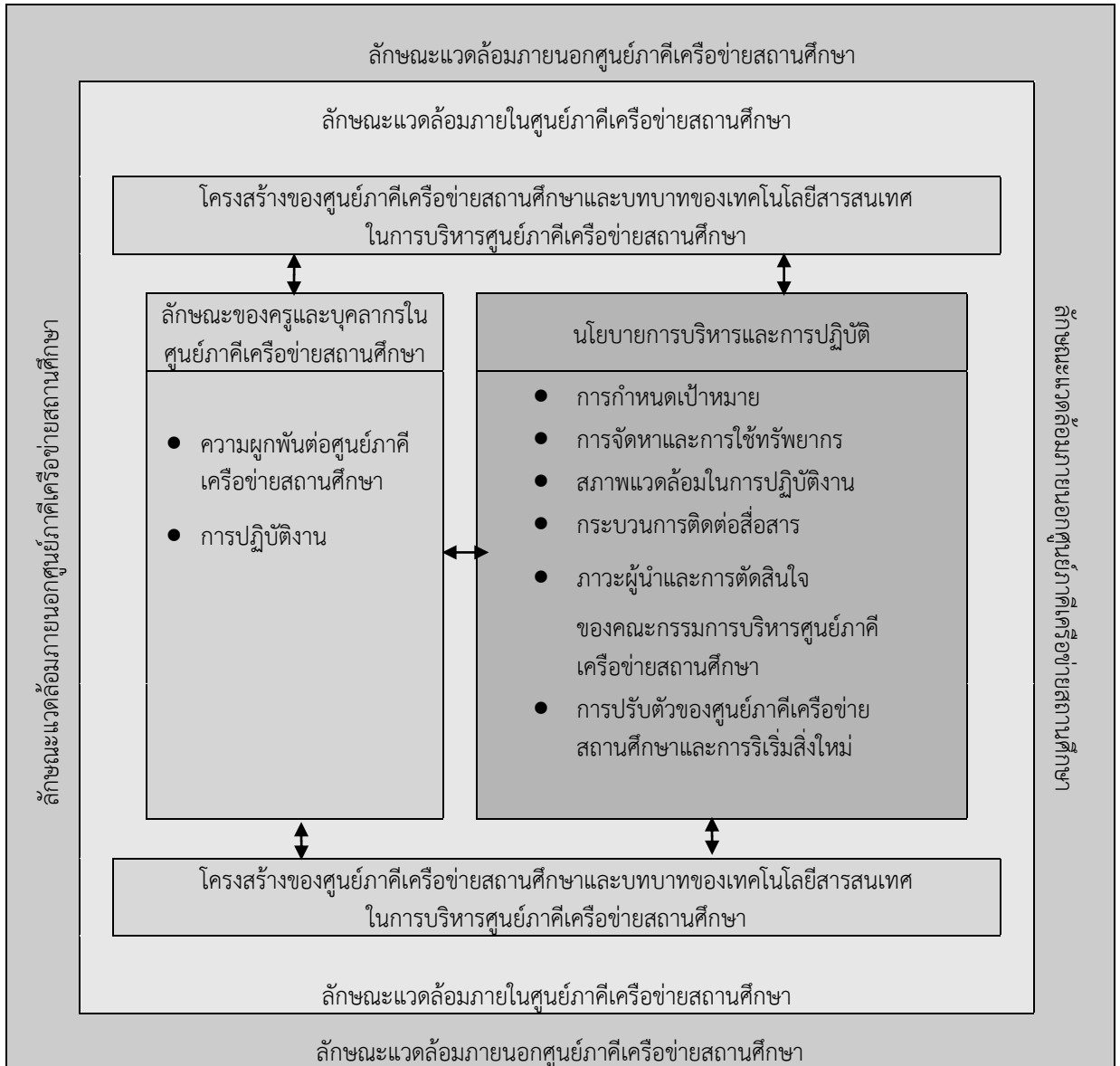
2.1 สรุปผลการศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จ ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีสภาพการบริหารจัดการในองค์กรประกอบหลัก 4 องค์ประกอบตามกรอบการวิจัย การบริหารจัดการมีปัญหาและอุปสรรคแตกต่างกันออกไปตามสภาพเชิงพื้นที่ ส่วนการปรับตัวของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีการปรับตัวน้อย มีบางศูนย์ภาคีเครือข่ายได้สร้างสัมพันธภาพระหว่างสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน โดยมุ่งเน้นด้านวิชาการและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการบริหารงาน ส่วนการริเริ่มสิ่งใหม่ มีการนิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในศูนย์ฯ ทุกสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรม คุณธรรม กีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับ ASEAN และมีการสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน สำหรับผลงานที่ภาคภูมิใจของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาส่วนใหญ่ คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายใต้สภาวะของความขาดแคลนทรัพยากรในทุกด้าน และประสบผลสำเร็จตามที่หน่วยงานต้นสังกัดมอบหมายให้ดำเนินการ และมีข้อเสนอแนะจากทั้ง 6 ศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ตรงกันว่าต้องมีการบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับภาคีเครือข่ายสถานศึกษาไว้ในกฎหมายการศึกษา ระดับใดระดับหนึ่ง และต้องมีการสนับสนุนทรัพยากรการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญจึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษابرรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.2 สรุปผลการร่างรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นเลิศ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ ร่างไว้ 5 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบฯ 2) แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3) รายละเอียดขององค์ประกอบ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 5) ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบฯ นี้ไปใช้ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ พบว่า แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันในเชิงแนวคิด หลักการ กระบวนการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

3. สรุปผลตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่

3.1 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบ การบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ทุกองค์ประกอบและโดยรวม อยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของรูปแบบฯ ทุกองค์ประกอบและโดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนลักษณะสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่ อยู่ในระดับดีมาก ในขณะที่ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ทุกองค์ประกอบและโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น การปรับตัวขององค์การและการริเริ่มสิ่งใหม่อยู่ในระดับมาก

3.2 รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการตรวจสอบอิงผู้เชี่ยวชาญ เป็นไปตามร่างของรูปแบบฯ จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 และมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะในขั้นตอนที่ 3 โดยถือได้ว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ แสดงได้ตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบฯ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์ประกอบในส่วนของลักษณะภาคีเครือข่ายสถานศึกษามีสภาพการบริหารอยู่ระดับดี แต่มีค่าร้อยละเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเป็นเพราะในสภาพจริงยังมีความแตกต่างในเชิงการบริหารจัดการ บางเขตพื้นที่อาจมีประกาศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในขณะที่บางเขตพื้นที่ขาดความชัดเจนในเรื่องนี้ทำให้ความเข้มแข็งหรือกระบวนการบริหารจัดการภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีความแตกต่างกันในการดำเนินงาน การกำหนดโครงสร้างและการปฏิบัติภารกิจถูกมองว่าไม่มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน จึงเป็นเพียง

ความร่วมมือกันอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากไม่มีสำนักงาน เจ้าหน้าที่ประจำ รวมทั้งบุคลากรต่างๆ ที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง แม้แต่ตัวผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นจิตอาสาที่เข้ามาปฏิบัติงานโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นส่วนใหญ่ วิธีบริหารจัดการก็กำหนดกันขึ้นเอง โดยขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ เพราะอาจไม่มีระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ รองรับ ที่สำคัญที่สุด คือ งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด มีผลทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง รวมถึงไม่เป็นไปตามแนวคิด หลักการของการบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิผลของซาลี โกลลสุทธ์ (2549) ที่กล่าวว่า องค์การที่ดีต้องมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น การมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีสายบังคับบัญชาที่สั้น มีฐานข้อมูลสนับสนุนการบริหาร มีระบบการจัดการที่ดี มีการปฏิบัติที่น่าเชื่อถือ มีการตลาดและประชาสัมพันธ์ที่ดี มีความร่วมมือและทำงานเป็นทีม เป็นต้น

2. รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เมื่อจัดทำร่างรูปแบบโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และผลการศึกษารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สามารถสรุปเป็น 5 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบฯ 2) แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3) รายละเอียดขององค์ประกอบ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 5) ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบฯ นี้ไปใช้ ซึ่งในกระบวนการได้มาขององค์ประกอบเหล่านี้ได้มาจากการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวคิด ทฤษฎีของการพัฒนารูปแบบองค์การที่มีประสิทธิผล ตั้งแต่ประเภทของรูปแบบการบริหารองค์การประเภทต่างๆ 10 รูปแบบของคานวาลลา (Khanwalla, 1995; อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2539) รูปแบบการบริหารของลิเคิร์ต (Likert, 1967; อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2539) เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบก็จะพบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงการบริหารจัดการ

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีระดับของความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกองค์ประกอบ โดยประเด็นที่มีความแตกต่างกันชัดเจน คือ ความเป็นประโยชน์ที่พบว่า เรื่องการปรับตัว และการริเริ่มสิ่งใหม่ของศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาอยู่เพียงระดับมาก ในประเด็นแรกที่พบว่ารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาที่เป็นเลิศในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในระดับมากขึ้นไปในภาพรวม อาจเป็นเพราะกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้กระบวนการพัฒนารูปแบบที่เป็นไปตามหลักวิชา ดังที่เคนดอลล์และเคนดอลล์ (Kendall & Kendall, 1988; อ้างถึงใน อมรรรัตน์ ทิพย์จันทร์, 2547, หน้า 6) ที่เสนอขั้นตอนไว้ 3 ขั้นตอน คือ ต้องมีการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) คือ วิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัญหาต่างๆ ของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่เป็นอยู่จากนั้นจะนำไปสู่การออกแบบระบบ (System Design) คือ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบนั่นเอง และขั้นตอนสุดท้าย คือ การตรวจสอบระบบ (System Testing) ในการวิจัยครั้งนี้คือ การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบโดยอิงผู้เชี่ยวชาญ กระบวนการทั้งหมดทำให้ได้รูปแบบที่มีโอกาสประสบผลสำเร็จได้ เมื่อนำไปปฏิบัติจริง นอกจากนั้นในการนำเสนอรูปแบบยังมีเงื่อนไขความสำเร็จและแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ด้วย จึงคาดว่าจะช่วยให้การปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบเป็นไปในทิศทางที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับนโยบาย ตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีความชัดเจนในการออกกฎหมาย ข้อบังคับ หรือแนวทางดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตราเป็นกฎกระทรวง โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ สรรหาคณะกรรมการบริหารที่ชัดเจน รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็นอื่นๆ

โดยเฉพาะบุคลากรประจำ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อการบริหารจัดการอย่างพอเพียงเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2. ระดับเขตพื้นที่ ควรเป็นเจ้าภาพในการวางแผนปฏิบัติการร่วมกับสถานศึกษาในศูนย์ภาคีเครือข่ายและจัดทำแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยถือว่าเป็นวาระสำคัญที่จะมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากศูนย์ภาคีเครือข่ายมีกระบวนการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รายงานผลที่ชัดเจน มีระบบของการยกย่องให้เกียรติศูนย์ฯ ที่ประสบผลสำเร็จ และใช้กระบวนการจัดการความรู้ (KM) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) และถอดบทเรียนสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และความพร้อมของศูนย์ภาคีเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในศูนย์ภาคีเครือข่ายที่มีความแตกต่างกันทั้งในเชิงพื้นที่และศักยภาพของศูนย์ภาคีเครือข่าย พร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่
2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหารูปแบบการบริหารหรือสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศูนย์ภาคีเครือข่าย เช่น การแสวงหารูปแบบความร่วมมือในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป**

การศึกษา. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). **คู่มือการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายส่งเสริม**

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : มปท.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. คณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). **การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม.** กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาลี โกมลสุทธิ. (2549, มีนาคม). **องค์กรที่ดี ควรมีคุณลักษณะแบบใด.** [Online]. Available :

www.nidambe11.net/ekonomiz/2006q1/2006march24p8.htm. [2556, มิถุนายน 6].

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2545). **วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมกระบวนการค้นคว้าใหม่สำหรับการวิจัยทางการบริหาร**

การศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์วิสุทธิ.

สิทธิ อีรสรณ์. (2552). **เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรรัตน์ ทิพย์จันทร์. (2547). **การพัฒนากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์สถาบันราชภัฏ.**

วารสารครุศาสตร์, 32(2), 16-30.

Steers, R. M. (1997). **Organizational effectiveness : A behavioral view.** California : Goodyear Publishing.